

Dr. Tonka Tacol
Dr. Beatriz Tomšič Čerkez

LIKOVNO IZRAŽANJE 4

Učbenik za likovno vzgojo za 4. razred devetletne osnovne šole

Jezikovno uredil: mag. Branko Gradišnik
Recenzirala: mag. Črtomir Frelih, Klaudija Kokalj

© 2005 DEBORA, Ljubljana, Tonka Tacol

Založila in izdala
DEBORA, Ljubljana

Glavni urednik
Branko Gradišnik

Oblikovanje učbenika
Tonka Tacol, Beatriz Tomšič Čerkez

Oblikovanje naslovnice
Vesna Vidmar

Grafično oblikovanje in priprava
DEBORA, Ljubljana, Boštjan Lešnjak
ŠPES & CO., Novo Mesto

Izdelava barvnih fotolitov
ŠPES & CO., Novo Mesto

Tisk in vezava
SCHWARZ, Ljubljana

1. izdaja

Ljubljana, 2005

Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje je dne 14. 04. 2005 sprejel sklep št. 613-2/2005/223 o potrditvi učbenika LIKOVNO IZRAŽANJE 4, učbenika za likovno vzgojo v 4. razredu devetletnega osnovnošolskega izobraževanja.

Vse pravice, še posebno pravica do razmnoževanja kot tudi prevajanja, so pridržane. Noben del te knjige se brez pisnega dovoljenja avtorja in založbe (lastnikov avtorskih pravic za slovensko in druge izdajo) ne sme v nobeni obliki reproducirati (s fotokopiranjem, z mikrofilmanjem ali drugačnim postopkom) ali z uporabo elektronskih sistemov predelovati, kopirati, tiskati, razmnožiti ali razširjati. Brez pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic je prepovedano javno objavljati knjige ali njenih delov, distribuiranje in dajanje v najem.

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
7.02(075.2)

TACOL, Tonka

Likovno izražanje 4 : učbenik za likovno vzgojo za 4. razred devetletne osnovne šole / Tonka Tacol, Beatriz Tomšič Čerkez ; [fotografije Narodna galerija Ljubljana ... et al.]. – 1. izd. – Ljubljana : Debora, 2005

ISBN 961-6525-10-7
1. Tomšič Čerkez, Beatriz
220424448

Vsebina

Kaj upodabljamo?	5
Kako nastane risba?	10
Kaj uporabljamo za risanje črt in pik?	20
Kako povezujemo pisavo in risbo?	29
Kako nastane slika?	32
Na kaj slikamo?	37
Kaj uporabljamo za slikanje?	37
Kako mešamo barve?	48
Kdaj so barve sorodne?	52
Katere barve so svetle, katere temne?	55
Kako barve svetlímo in kako temnímo?	57
Kako urejamo oblike na risbi in sliki?	59
Kaj je ritem na risbi in sliki?	61
Kaj je kip? Iz česa in kako ga oblikujemo?	64
Kaj kipi predstavljajo?	73
Kako napravimo kip iz različnih materialov?	81
Kako napravimo odtis?	83
Kje bivamo?	90
Kako uredimo prostor na odru?	99

Kadar se likovno izražamo, upodobljene podobe predstavimo drugim.

Podobe ljudi, živali, rastlin, predmetov lahko narišemo s črtami in pikami, naslikamo z barvnimi ploskvami ali pa oblikujemo kot kipe z različnimi materiali in pripomočki. Z različnimi materiali in pripomočki gradimo tudi prostore. Delamo likovne izdelke. Likovni ustvarjalec jih želi ljudem pokazati, zato jih razstavi. Razstave umetnin si lahko ogledamo v galerijah in drugih kulturnih ustanovah, npr. knjižnicah, muzejih, kulturnih domovih ... Umetnine pa lahko srečamo tudi drugod: doma pri zbiralcih umetnin, v poslovnih stavbah, parkih, na ulicah, na posebnih spominskih mestih, v naravi in morda še kje.

Kaj upodabljamo?

Upodabljamo lahko vse, kar vidimo, česar se spominjamo, kar si predstavljamo ali kar nastane v naši domišljiji. Lahko je to **pokrajina**.

Anton Karinger: Triglav iz Bohinja, 1861

Pokrajino z rastlinami ali pa tudi s stavbami, z ljudmi, živalmi in drugimi predmeti lahko upodobimo tako, da je videti kot bolj ali manj resnična.

Kako nastane risba?

Risbo narišemo s črtami in pikami.

In kaj vse lahko narišemo? Vse, kar okrog sebe opazimo kot **črte** in **pike**.

Ali jih na fotografiji opaziš veliko?

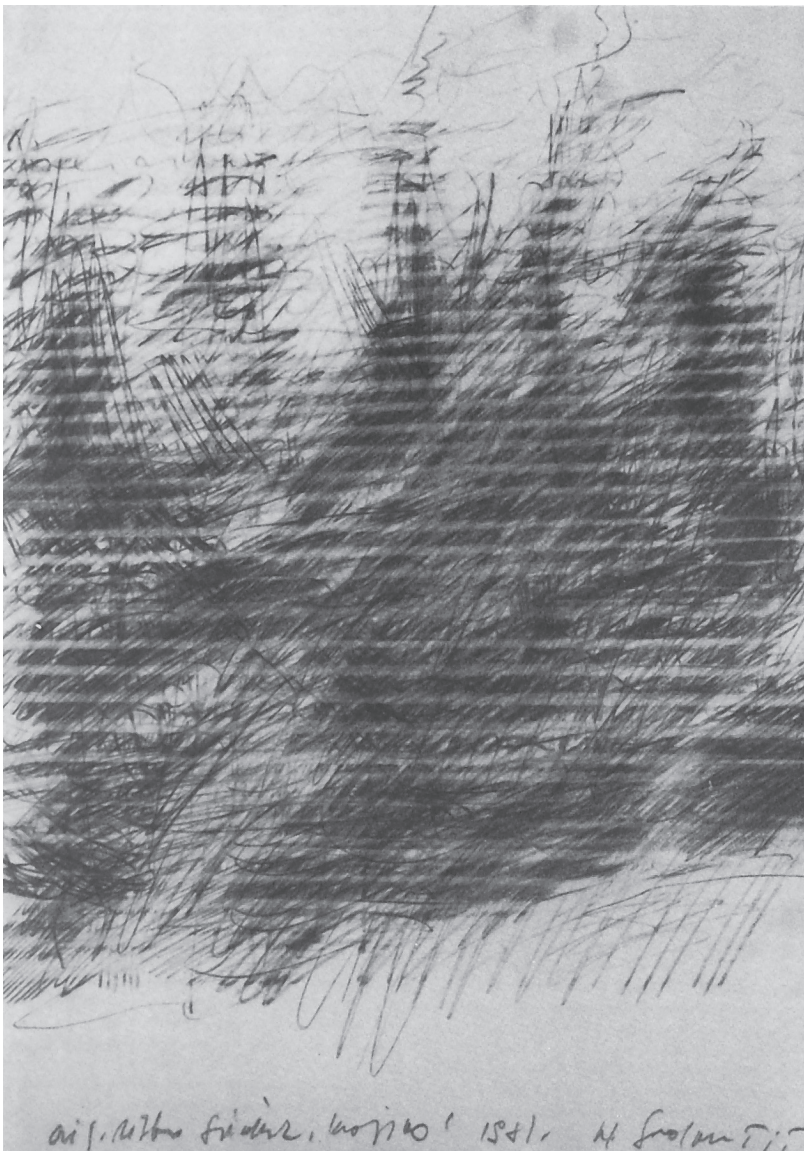

Kaj uporabljamo za risanje črt in pik?

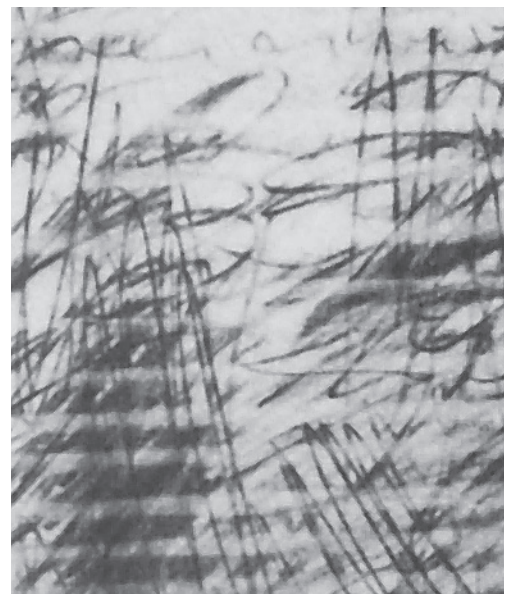
Kadar nastajajo podobe iz črt in pik, pravimo, da rišemo. Za risanje črt in pik uporabljamo **risarske materiale**, ki so lahko **suhi** ali **tekoči**. Pri nekaterih tekočih materialih rabimo tudi pripomočke. Se še spomniš, kateri so suhi in kateri tekoči risarski materiali?

Zelo zlahka se da risati s **suhimi materiali**.

Svinčniki so nam zmeraj pri roki. Razlikujejo se po trdoti. Lahko so izrazito mehki, trši in izrazito trdi. Prepoznamo jih po črtah. Črte, narisane z mehkim svinčnikom, so debelejše in temnejše, narisane s trdim svinčnikom pa svetlejše in tanjše. Preskusite, kakšne črte narišete s svojimi svinčniki! Močna ali šibka črta nastane tudi zaradi različnega pritiska konice na risarsko podlago. Za risanje s svinčnikom ponavadi uporabimo svetlejše in gladkejše risarske podlage manjših velikosti.

Herman Gvardjančič: Krajina, 1981, celota in detajl

Kaj nastane, kadar barvne ploskve lepimo na podlago?

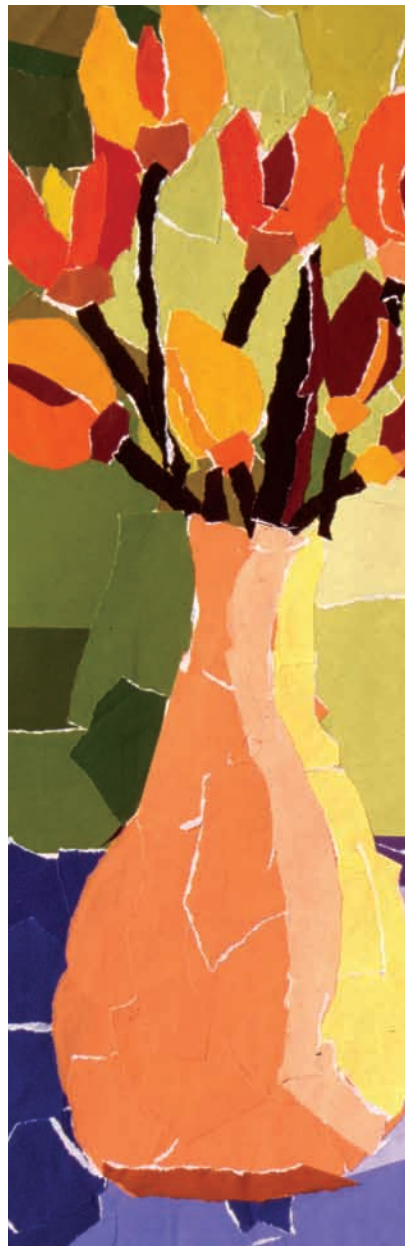
Kadar barvne ploskve lepimo na podlago, oblikujemo sliko na poseben način – napravimo **lepljenko**. Pri tem uporabimo različne materiale. **Trganka** pravimo lepljenki, kadar trgamo in lomimo materiale, kakršni so: papir, karton, lepenka, folija, naravni materiali – listje, trave.

Kadar material režemo s škarjami ali z noži, pravimo lepljenki **rezanka**. Režemo lahko papir, karton, usnje, tekstil, polivinil, mehkejša folija, tanke pločevine ...

Materiale lahko režemo in trgamo.

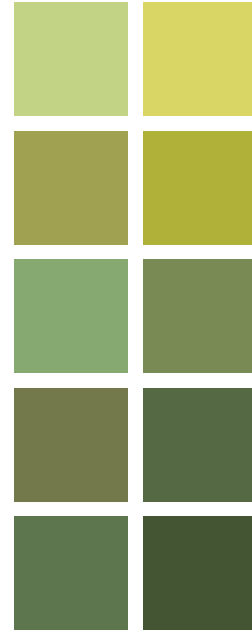
Henri Matisse: Vijak, 1951, detajl

Kako mešamo barve?

V našem okolju in naravi vidimo veliko različnih rumenih, rdečih, modrih, zelenih, oranžnih, vijoličastih barv. Nekatere so izrazito žive.

V okolju je veliko zelenih barv. Kako dobimo takšne barve? Zeleni postopoma dodajamo druge barve. Mešamo jo, barva se spreminja. Nastajajo nove in nove zelene barve.

Vincent Van Gogh: Park v Weeping Willowu, 1888

Katere barve so svetle, katere temne?

Gerhard Richter: Barvna polja, 1974

Na sliki vidimo množico različnih barv. So **svetle** in **temne**.

Katere barve so svetle?

Katere barve so temne?

Katera barva je **najsvetlejša** in katera **najtemnejša**?

Svetle in temne barve opazimo tudi v naravi in okolju.

Kaj je kip? Iz česa in kako ga oblikujemo?

Kip je izdelek, ki ga lahko otipamo kot predmet (telo). Izdela ga **kipar**.

Josef Lang: Portret, 1995

Kip lahko oblikujemo iz različnih materialov. Kiparski materiali so: glina, sneg, les, kamen, lubje, cvetje, listje, pesek, vosek, mavec, steklo, plastična masa, papir, tkanina, beton, kovina ...

Glina je mehak kiparski material. Gnetemo jo in iz nje modeliramo kipe s prsti ali s pripomočki – **modelirkami**.

Vemo, da lahko glino pri oblikovanju kipa odvezemamo in dodajamo. Pri dodajanju gline moramo biti še posebno previdni. Koščke gline moramo močnejše pritisniti, da se sprimejo z glineno podlago, sicer nam kip lahko razpade, ko se posuši. Če želimo, površine kipa bolj ali manj zgladimo, da se sledi prstov ali modelirk poznajo čimmanj. Ko se kipi iz gline posušijo, jih lahko tudi žgemo v posebnih pečeh za žganje gline. Barva kipov se spremeni.

Kipe iz gline lahko tudi barvamo.

Peter Černe: Vas, 1995

Dragica Čadež: Nuša, 1973